

ÖT JAPÁN KJOGEN

Fordította: Dr. SZÉKELY GYÖRGY

TÓDÍTÁSOK

UNOKAŐCCS Ezen a környéken lakom. A hegy másik oldalán él a nagybátyám, akit gyakran meglátogatok. Olyan ravasz, hogy mindig becsap a csali-meséivel. Már szinte dühít. De ma én is felkészülök néhány jó ötlettel és lefőzöm.

A bácsikám nagyon ravasz ember. Rengeteg története van, és én biztos voltam benne, hogy néha ismétli önmagát, de nem. Még csak nem is hasonlított egyik meséje a másikra. Ma viszont én találtam ki egy-két meredek történetet és biztos vagyok abban, hogy ezúttal én leszek a győztes.

Ahogy így ballagok, már meg is érkeztem. Bekopogok. Bocsánat! Van itt valaki?

NAGYBÁCSI No lám! Már régóta nem láttalak. Csak nem történt valami baj?

UNOKAŐCCS Ó nem, csak a Fudzsiamához zarándokoltam és ezért nem látogattalak meg előbb.

NAGYBÁCSI Rendes dolog, hogy elmentél. Izgalmas utad volt?

UNOKAŐCCS Bizony, nagyon jól szórakoztunk.

Mollesleg a Fudzsi sokkal nagyobb és magasabb, mint gondoltam.

NAGYBÁCSI Úgy is kell, hogy legyen, hiszen mégiscsak a világ loghíresebb hegysége. Történt valami érdekes?

UNOKAŐCCS Nem, semmi különös. Amikor Kal tartományba érkeztünk, a hegy lábánál éjszakáztunk. Rengeteg zarándok volt ott és a beszélgetés során, mi fiatalEMBEREK, úgy gondoltuk, vicces dolog volna papírzacskót húzni a Fudzsiira. Az idősebbek kivettek bennünket. De mi fogadtunk, hogy megcsináljuk.

Szaladtak a fiúk, bambuszkanalet hoztak: egyet a szájukban, kettőt kezükben, kettőt a lábukkal és elkezdték keverni a ragasztót. Percbe se telt, már annyi lett mint egy hegy. Aztán gyorsan összegyűjtöttük két tartomány minden papirosát. Először azt hittem, hogy zacskót ragasztunk belőle, de a fiúk elkezdték felragasztani a papírt a Fudzsi sárára; percbe se telt, már fenn is jártunk a Fudzsi tetején, és teljesen befedtük papírral. Ilyet se hallott még senki, igaz?

NAGYBÁCSI Ugyan már, Nem is olyan különleges dolog.

Múlt évben, amikor Omi megyében jártam, a legények teát készítettek a Biva-tó vizéből és az utolsó cseppig megitták.

UNOKAŐCCS Látom, már megint kezded az ugratást. Hogy ihatták volna ki az utolsó cseppig a tavat?

NAGYBÁCSI No figyelj csak. Aszonták: „Csináljunk teát a tóban.” Őt szomszéd megyéből összegyűjtötték a tealeveleket, jót-rosszat egyformán. Percbe se telt, akkora teahalom gyűlt össze, mint egy hegy. Akkor a tóba hajigálták és a legények harmincméteres nyelvű szederseprővel keverni kezdték. Mikor már alaposan fölkeverték, lefújták a habját és felítették az egészet. Kiítették azt a tavat az utolsó cseppig, a lefújt habból meg, ott a tó mellett egy nagy síkság keletkezett: a Habpuszta.

UNOKAŐCCS Ugyan már, ez régi nóta. Arról a pusztáról már a hősrégékben is meséltek.

NAGYBÁCSI Nem, nem. Amiről én mesélek, az tavaly keletkezett, ez az Új Habpuszta.

UNOKAŐCCS Nem igaz.

NAGYBÁCSI Ha nem hiszed, menj el és nézd meg magad.

UNOKAŐCCS Veled nem vitatkozom.

De hallgass csak ide! Néhány évvel ezelőtt az ország nyugati felén akkora bikát láttam, hogy reggeltől estig mentem mellette. Képzeld csak el: végigfeküdt a hegyeken, réteken, folyókon. Baromi nagy állat volt.

NAGYBÁCSI Semmi az egész. A múltkor a Keleti Tartományban akkora dobot láttam, hogy húsz kilométer volt a kerülete.

UNOKAŐCCS Röhögnöm kell! A dob keretét még csak meg lehet csinálni egymáshoz illesztett fatörzsekkel, de hol a fenébe találsz húsz kilométeres kerületű bőrt?

NAGYBÁCSI Az a legkisebb dolog. Hát idefigyelj: én megkérdeztem, hogy honnan szedték, és nekem elmondták, hogy azé a bikáé volt, amelyiket te a nyugati parton láttál.

UNOKAŐCCS Hát nem átráztál megint?!

Én most bevallom neked, hogy azért találtam ki ezeket a

lódításokat, mert legalább egyszer ki akartam babrálni veled. De te nekem túlságosan agyafúrt vagy. Mondd, honnan szeded ezeket a fantasztikus meséidet?

NAGYBÁCSI Kicsi vagy te még ahhoz, hogy engem lefőzz. Idegennek semmi pénzért nem árulnám el, de neked kivételesen elmondom. Titka van annak.

UNOKAŐCCS Éspedig?

NAGYBÁCSI Ezek a lódítások a hódzsó-magból nőnek. Akarsz egyet?

UNOKAŐCCS Hogyne. Kérlek, adj belőle.

NAGYBÁCSI No várj csak egy percet.

UNOKAŐCCS Várok hát.

NAGYBÁCSI (félre) Most mondjátok! Micsoda bolondok élnek ezen a világon? Lódítás-magot akar kapni tőlem. No, majd jól kibabrálok vele.

Gyere csak, öcsém! Mindjárt adok egy magot.

UNOKAŐCCS Kérlek szépen.

NAGYBÁCSI Itt ástam el valahol a kertben. Ásd csak ki.

UNOKAŐCCS Igen.

NAGYBÁCSI Mintha a lépegető-kő mellé dugtam volna.

UNOKAŐCCS Ehhöz?

NAGYBÁCSI Igen, kezd ott.

UNOKAŐCCS Nem, itt nincsen.

NAGYBÁCSI Áss mélyebbre.

UNOKAŐCCS Nem találok.

NAGYBÁCSI Aha, emlékszem már. Ott volt, a fenyő tövében.

UNOKAŐCCS Jó, akkor ott ássok.

NAGYBÁCSI Igen, ott, ott.

UNOKAŐCCS Itt sincsen.

NAGYBÁCSI Mélyebbre áss.

UNOKAŐCCS Mélyre ástam, mégse volt ott.

NAGYBÁCSI Bizisten buta egy alak vagy. Hódzsó annyit tesz, mint „nemtalálomgyökér”.

UNOKAŐCCS Hát már megint bekacsaptál?!

NAGYBÁCSI Be hát! Mit vártál? Hahaha!

UNOKAŐCCS Rokon ide, rokon oda, ennyivel nem úszod meg.

Ez már mégiscsak sok.

(A Nagybácsi elszalad.)

Fogják meg! Fogják meg.

A MÉREG

- GAZDA Én vagyok ennek a háznak a gazdája. Most idehívom a cselédeimet és fontos parancsokat adok nekik. Taró fiam, hol vagy?
- TARÓ Itt vagyok.
- GAZDA Hívd ide Dzsirót is.
- TARÓ Máris hívom. Dzsiró, hivat az uraság.
- DZSIRÓ Igenis.
- KETTEN Parancsolj.
- GAZDA Semmi, különöset nem akarok tőletek. Elmegyek sétálni, hát jól vigyázzatok a házra.
- KETTEN Igenis, uram, vigyázni fogunk a házra.
- GAZDA Valami nagyon fontosat akarok rátok bízni. Várjatok csak! (E)
- KETTEN Igenis, várunk.
- GAZDA (visszatér) Így ni! Ezt itt a gondotokra bízom. Aztán jól megőriztétek!
- TARÓ Mi ez, ha kérdeznünk szabad?
- GAZDA Megmondom: nadragulyapor.
- TARÓ Ja, ha csak egy nadrág ujja, akkor nem kell őrizni, mi is elmehetünk.
- DZSIRÓ Én is elkísérem uramat.
- GAZDA Mi az? Nem hallottátok, mit mondtam?
- TARÓ Azt mondta, hogy ez egy nadrág ujja. Ezért gondoltam, hogy elkísérem.
- GAZDA Rosszul értetted. Nem nadrág ujja, hanem nadragulyapor, halálos mérge! Úgy vigyázzatok, hogy ha csak a szellő ér ebből az irányból, már meg is haltatok. Még véletlenül se menjetek a közelébe, csak őriztétek jól.

- TARÓ De ha ilyen veszélyes, miért tartja a házban?
- GAZDA Jó kérdés. Megmondom. A mérge mindig a ház uráé, – az ő kezében nemcsak, hogy ártalmatlan, de még nagyon hasznos is. Rajta kívül mindenki belehal, ha hozzányúl. A közelébe se menjetek, úgy vigyázzatok rá.
- TARÓ Hát, ha így áll a dolog . . .
- DZSIRÓ Nagyon fogunk vigyázni.
- GAZDA Nem maradok el soká.
- KETTEN Itt fogjuk várni. (A gazda elmegy)
- TARÓ Szóval így állunk! No jó. Legalább zavartalanul beszélgethetünk.
- DZSIRÓ Ritkán hagynak így magunkra bennünket.
- TARÓ Akárhová ment is máskor a gazda, egyikünket mindig magával vitte. Ez valami rendkívüli eset. Az a valami nagyon értékes dolog lehet.
- DZSIRÓ Úgy, ahogy mondd. Ha őrizni kell, akkor nagyon értékes lehet.
- TARÓ Jaj nekem!
- DZSIRÓ Mi a baj?
- TARÓ Huzatot éreztem a nadragulya felől, és azt hittem, no most végem van.
- DZSIRÓ Nem is volt huzat.
- TARÓ Még szerencse. Szeretném közelebről látni . . .
- DZSIRÓ Te aztán elszánt alak vagy. Nem megmondta a gazda, hogy csak ő kezelheti, mindenki más azonnal belehal. Ne őrlj meg!
- TARÓ Igaz, ami igaz. De tegyük föl, hogy valaki véletlenül megkérdezi tőlünk: „Hallom, a gazdátoknak van egy mérge, mondjátok, milyen?” Azt igazán nem mondhatjuk, hogy fogalmunk sincs róla, igaz? Csak megkuksizom.
- DZSIRÓ Van benne valami, amit mondasz, de ha már a szele is megöl, mi lesz, ha megnézzük? Hagyjuk békén.
- TARÓ Hát éppen ez az. Ha a szél onnan fúj, akkor megöl. Vagyis: nem szabad szél ellen nézni. Innen legyezz, amíg nézem.
- DZSIRÓ Én legyezek, te nézed? Jó ötlet.
- TARÓ Aztán én legyezek, te meg kibontod a csomagot.
- DZSIRÓ Jó. De aztán erősen legyezd, amíg bontom.
- TARÓ Persze.
- DZSIRÓ Erősebben, erősebben!
- TARÓ Nem látod, hogy legyezek.
- DZSIRÓ Nyílik már, nyílik!
- TARÓ Gyerünk, gyerünk.

DZSIRÓ Kibomlott.
TARÓ Jó, Most emeld le a tetejét.
DZSIRÓ Én kibontottam, a tetejét vedd le te.
TARÓ Jó, De aztán legyezz ám erősen.
DZSIRÓ Csak ide kell bízni.
TARÓ Íííígy! Legyezz! Lent van. Szörnyeteg nincs benne, az biztos.
DZSIRÓ Honnan tudod?
TARÓ Ha lenne, már nekünk repült volna. Tehát nem az.
DZSIRÓ Igazad van.
TARÓ No, akkor egy kicsit közelebbről nézem meg. Dolgozz azzal a legyezővel! Juhhé! Láttam.
DZSIRÓ Milyen?
TARÓ Olyan – fehér.
DZSIRÓ Hadd nézzem én is. Innen nem látom. Á, inkább szürkés.
TARÓ Jamm, jamm! Jól néz ki. Én ezt megkóstolom.
DZSIRÓ Ne bolondozz már! Egy szempillantás és meghalsz. Hagyd békén. Ha már a szele is megöl, mi lesz, ha megkóstolod?
TARÓ Tisztára megbabonázott ez a méreg. Nem bánom, ha belehalok is! Én ezt megkóstolom.
DZSIRÓ A gazda ráncbízta. Nem nyúlhatsz hozzá, csak a testemen át!
TARÓ Ne rángasd a ruhámat.
DZSIRÓ De bizony nem hagylak.
TARÓ Engedj, ha mondom.
DZSIRÓ Nem és nem.
TARÓ De ha mondom.
DZSIRÓ Akkor se, soha.
TARÓ Akkor énekelem:
Földi erő vissza nem tart,
Ezt a szert én megkóstolom!
DZSIRÓ Rémes! Itt, a szemem láttára fog meghalni.
TARÓ Hjaaj, jaj! Nem tudok ellenállni, nem tudok.
DZSIRÓ Mondd, mondd! Milyen?
TARÓ Jamm, jamm! A nyelvem is elolvad a számban! Csodás!
DZSIRÓ Mi az? Mondd?!TARÓ Cukor!!!
DZSIRÓ Hadd kóstoljam meg én is. Cukor hát!
TARÓ A gazda át akart ejteni. Hú, de finom! Nem tudom abba hagyni. Add csak ide.
DZSIRÓ Ne egyedül edd meg. Nekem is hagyj belőle.

TARÓ Tessék. Hűha! Hiszen te megetted az egészet. Hát ez szép dolog. Meg is mondalak a gazdának, mihelyt megjött.
DZSIRÓ Várjunk csak. Te nyitottad ki, pedig mondtam, hogy ne csináld. Ezt meg majd én mondom el neki.
TARÓ Á, csak tréfáltam. De azért most nyakig vagyunk a bajban. Most mit csináljunk?
DZSIRÓ Mit lehet egyáltalában csinálni?
TARÓ Van egy tervem. Tudod mit? Tépd össze a gazda kedvenc festménytekercsét.
DZSIRÓ Hogy te milyen gazember vagy! Nem elég, hogy megettük a cukrot, most még tépjem össze a tekercsét is? Ezt már nem.
TARÓ Mondom, hogy van egy ötletem. Tépd már.
DZSIRÓ Riccs-reccs! Tessék, eltéptem.
TARÓ Remek. Ezt is elmondom neki, ha megjön.
DZSIRÓ Na hallod! Hiszen te mondtad, hogy tépjem el. Ez pizsokság.
TARÓ Hahaha! Csak tréfából mondtam. Törd csak össze azt a vázát az állványon.
DZSIRÓ Neked elment az eszed. Az a gazda szemefénye. Nem és nem.
TARÓ Usgyi, neki! Csak így mászhatunk ki a bajból.
DZSIRÓ No jó! Dirr-durr! Dirr-durr!
TARÓ Helyes. Aztán üvölte ám, ha hallod, hogy jön a gazda.
DZSIRÓ Segít, ha üvöltök?
TARÓ Csak az segít! Már jön is. Ide gyere.
GAZDA Kényelmes sétát tettem. Már biztos várnak a cselédeim. Iparkodnom kell.
Hé, hé! Taró, fiam, Dzsiró fiam! Megérkeztem.
TARÓ Megjött. Üvölte.
KETTEN Ó, jaj! Jaj-jaj-jaj!
GAZDA Hát ez meg mi? Ahelyett, hogy elém jönnének és üdvözlőnének, bögnék, mint a veszett kutya. Mi történt?
TARÓ Mondd el, Dzsiró fiam.
DZSIRÓ Nem, inkább te mond el, kérlek.
GAZDA Valaki kezdje el.
TARÓ Majd én elmondom a gazdának. Amikor az úr elment sétálni, unni kezdtük magunkat. Dzsiró azt javasolta, hogy birkózzunk egy kicsit. Mondtam neki, hogy én még sose birkóztam, de ragaszkodott hozzá, így hát nekikezdünk. Dzsiró nagyon tud birkózni és egy párszor a földhöz vágott. Védekezés közben belekapaszkodtam abba a tekercsbe, és – mint látja – hát – az a tekercs –

DZSIRÓ Amint látja, a tekercs . . . (Bögnék)
GAZDA Te jószágos isten! A legdrágább tekercsemet tépted szét.
Ezt sose bocsátom meg neked! Aztán?!

TARÓ Ő elkapta a csuklómat, odalökött a vázához, az persze eltört . . .
DZSIRÓ Apró darabokra . . .
GAZDA Hát ez felháborító. Mit csináljak veletek? Más is van még?
TARÓ Úgy kétségbeestünk, hogy elhatároztuk, megöljük magunkat. Mivel pedig maga azt mondta, hogy az a mérge a dobozban azonnali halált okoz, kinyitottuk és megkóstoltuk. De sajnos, még mindig nem haltunk meg.
DZSIRÓ Sajnos, nem.
TARÓ És miután egy adag nem használt, még egygel ettünk. De a halál – nuku!
DZSIRÓ Három nagyadag, négy nagyadag! És képtelen voltam meghalni, sajnos.
TARÓ Aztán az ötödik, a hatodik! Sehol semmi!
TARÓ és DZSIRÓ (egymás szavába vágva) Aztán a tizedik adagot ettük, aztán felettük az egész mérget, és még mindig élünk. Megbűvölték az életünket: valahogy nem akar véget érni.
GAZDA Ármányos gazemberek!
KETTEN Bocsánat, bocsánat! (Elfutnak)
GAZDA Soha, soha! Meg akartok lógni? Fogják meg őket! Utánuk! (Ő is elfut)

DONTARÓ ÚR

DONTARÓ Dontaró a nevem. Azelőtt a fővárosban éltem, de három évvel ezelőtt, balszerencsés ügyek miatt, elköltöztem onnan és hosszú vándorútra keltem. A szeszélyes szerencse, sajnos, még mindig nem mosolygott rám. Pedig már kínoz a honvágy, és szeretnék minél előbb hazatérni. Sietek is. Csak mellékesen említem meg, hogy – bár a körülményeim igazán nem engednék meg – két feleségem is van: egyik a város felső szélén, a másik az alsón. Kicsit aggódom ugyan, mert a három év alatt egyiknek se írtam egy sort sem, de most mégis meglátogatom őket. Remélem, nem történt semmi bajuk.

Ahogy megyek-mendegélek, no lám, már meg is érkeztem a fővárosba. Hova néztek be először? A felvégi asszonyhoz? Nem. Inkább az alvégit látogatom meg, mert amúgy is útba esik. Bár róla sincs semmi hírem, azért remélem, hogy jól van.

Itt is van a háza. Érdekes! Még nem ment le a nap, de az ajtó mégis zárva van.
Hahó! Nyisd ki az ajtót.
ALVÉGI ASSZONY Ki az?
DONTARÓ Dontaró jött haza: kérlek, nyiss ajtót.
ALVÉGI ASSZONY Ma három éve, hogy Dontaró, isten tudja, milyen messze ment. Azóta se hallottam róla. Mivel pedig egy asszony nem élhet egyedül, én hát magamhoz vettem egy hivatásos botvívót. Ha erőszakoskods, hamar rájössz, hogy rossz helyen kopogtatsz.
DONTARÓ Hogyan? Micsoda? Egy botvívóval álltál össze?
ALVÉGI ASSZONY Azzal bizony.

DONTARÓ Te hűtlen cafka! Engedélyem nélkül összeállsz egy botvívóval? Ezt sohase bocsátom meg neked! Mindjárt rád-töröm az ajtót. Akkor aztán megtudod, hogy mi a véleményem a magadfajta asszonyokról. Azonnal nyiss ajtót! Kinyitni!

ALVÉGI ASSZONY Hű, de begurult. (A ház belseje felé kiabál) Édes férjem, itthon vagy? Azonnal fogj egy botot és verd el az ajtó elől ezt a banditát!

DONTARÓ Mi a csoda? Tényleg egy botvívó lenne a férje? Az asszony síránkozik, a botok meg már zörögnek. Hát ez felháborító!

Asszony, ide figyelj! Tudd meg, nem is bánom, hogy egy botvívóval élsz. Tiszta szerencse. A decemberi hideg szél úgyis lehűtötte irántad érzett szerelmemet. Ennyit se sajnálom, nem én. Indítok is a felvégi asszonyomhoz, méghozzá sietve.

Egyébként a felvégi asszony mindig édes-kedves volt hozzám, nem úgy, mint ez a hűtlen. Ő biztosan türelmes volt és megvárt.

Már meg is érkeztem. No, az ő ajtaja is zárva van. Hát persze, hiszen már beesteledett. Bekopogok. Kérem, nyissanak ajtót.

FELVÉGI ASSZONY Ki akar bejönni?

DONTARÓ Dontaró vagyok, kedvesem. Épp most érkeztem távoli tájakról.

Kérlek, nyiss ajtót!

FELVÉGI ASSZONY Nem, te nem lehetsz Dontaró. Biztos egy szemtelen legény akar felbosszantani.

DONTARÓ Hát nem ismered meg a hangomat? Bizisten a te Dontaród érkezett haza, mert jóra fordult a sorsa.

Gyere, édesem, gyorsan nyisd ki az ajtót.

FELVÉGI ASSZONY Az én uram, Dontaró, három éve messze földre ment és azóta sem hallottam róla. Mivel pedig egy asszony nem élhet örökre egyedül, magam mellé vettem egy alabárdos katonát. Tévedsz, ha azt hiszed, hogy itt semmi se változott.

DONTARÓ Ugyan már, ne hazudozz. Gyorsan nyisd ki az ajtót.

FELVÉGI ASSZONY Jaj, de buta vagy! Mi okom lenne hazudni? Ne erőszakoskodj, mert megjáród.

DONTARÓ Tényleg egy alabárdost hoztál ide?

FELVÉGI ASSZONY Miért tagadjam? Ez az igazság.

DONTARÓ Ez?

FELVÉGI ASSZONY Ez hát.

DONTARÓ Mondd, eszednél vagy te?

FELVÉGI ASSZONY Eszemnél bizony.

DONTARÓ Nahát, meg vagyok én áldva! Hűtlen asszony! Csak azt ne hidd, hogy belenyugszom egy ilyen cifra helyzetbe. Nem én, amíg élek! Azonnal nyisd ki! Ha nem nyitod ki, betöröm az ajtót és akkor megtudod, mi a véleményem egy ilyen perszónáról. Kinyitni!

FELVÉGI ASSZONY Hű, de mérges! (Befelé szól a lakás felé) Hol vagy, édes párom? Gyere gyorsan és üsd le ezt az alakot az alabárdoddal.

DONTARÓ Hát ez rémes! Ez tényleg egy alabárdossal állt össze! Az asszony visít, a fegyver csattog! Ideháltgass, te csalfa némbér! Hogy mersz mással élni az engedélyem nélkül? Piszok egy teremtés vagy. Biztos lehetsz, hogy bosszút állok.

Teljesen le vagyok törve. Azt hittem, hogy ha az alvégi asszony hűtlen is, legalább a felvégi asszony marad hű hozzám. Alaposan tévedtem. Nem hiába mondták a régiek: „Még egy hétgyermekes asszonyban se bízz meg!” Nagy igazság.

Most, hogy mind a két feleségem elhagyott, egy csepp kedvem sincs tovább élni ezen a nyomorú világon. Beugrom a folyóba, vagy levetem magam egy vízesésről, de mindenképpen megölöm magam. Na, várjunk csak! Nem lesz ez jó. Majd még azt mondják az emberek, hogy tessék, Dontaró messzi földről jött haza és a hűtlen felesége miatt vízbe ölte magát. Ez nagyon bántaná az önérzetemet. Mégiscsak életben kell maradnom, hogy megbüntessem őket. Mi mást tehetnék? Van egy ötletem. Lenyíratom a hajam és pap leszek. Ez jó bosszú lesz.

Ó, Hacsiman felséges Istene, légy a tanúm! Dontaró még a máj szent napon a Kója Kolostorba vonul.

De olyan szerencsétlen vagyok, hogy csak bögni tudnék. (Zokogva el)

ALVÉGI ASSZONY Én vagyok Dontaró alvégen lakó felesége. Múlt éjszaka messze földről megérkezett a férjem, de mivel három év alatt nem írt egy sort sem, úgy megharagudtam rá, hogy nem engedtem be és azt mondtam, hogy összeálltam egy botvívóval. Irtó dühös lett és azt mondta, hogy elmegy a felvégi feleségéhez.

Utána megyek.

Eddig ugyan még sose látogattam meg a másik asszonyt, és ezért egy kicsit zavarban vagyok. De feltétlenül látnom kell Dontarót.

Már meg is érkeztem. Először is bekopogok. Kérem, van itthon valaki?

FELVÉGI ASSZONY Furcsa dolog. Nem ismerem ezt a hangot.

FELVÉGI ASSZONY Én vagyok.

FELVÉGI ASSZONY Ki az az én? Nem hiszem, hogy már találkoztunk volna. Kérem, kicsoda maga?

ALVÉGI ASSZONY Dontaró úr alvégi felesége vagyok.

FELVÉGI ASSZONY Igazán? Hogy van? Örülök, hogy megismerhetem.

ALVÉGI ASSZONY Tulajdonképpen semmi különös dolog miatt nem jöttem. De múlt éjszaka Dontaró bekopogtatott hozzám, s mivel három éve nem írt egy árva szót sem, megdühödtem és azt mondtam, hogy egy asszony nem élhet egyedül, hát összeálltam egy botvívóval. Erre ő is begurult és azt mondta, hogy elmegy a felvárosi feleségéhez. Kérem, megengedné, hogy beszéljek vele?

FELVÉGI ASSZONY No, akkor én is elmondom az én mesémet. Múlt éjjel Dontaró ide is eljött, és először azt hittem, hogy az egyik szomszéd akar bosszantani. Ezért én is azt mondtam, hogy egy asszony nem élhet egyedül, hát egy alabárdost vettem magamhoz; erre feldühödött és elment. Sajnos, nincs itt.

ALVÉGI ASSZONY Nézze, nekem olyan megalázó volt idejönni magához. Nagyon kérem ne hazudjon nekem. Csak egy pár percre szeretném látni.

FELVÉGI ASSZONY Miért hazudnék? Ez az igazság.

ALVÉGI ASSZONY Tényleg így van?

FELVÉGI ASSZONY Így igaz, ahogy mondom.

ALVÉGI ASSZONY Mit gondol, hova mehetett?

FELVÉGI ASSZONY Azt hallottam valakitől, hogy papnak ment a Kója Kolostorba.

ALVÉGI ASSZONY A Kója Kolostorba ment volna?

FELVÉGI ASSZONY Nekem azt mondták.

ALVÉGI ASSZONY Hát ez szomorú dolog. Mit gondol, mit tegyünk?

FELVÉGI ASSZONY Tényleg, mit tehetünk? Találjon valami kiutat ebből az áldatlan helyzetből.

ALVÉGI ASSZONY Ki kellene mennünk az országútra, megvárni, míg arra jön, és akkor útját állhatjuk. Talán rá tudjuk venni, hogy adja föl ezt a rémes tervet a papsággal.

FELVÉGI ASSZONY Nagyon jó gondolat. Én is magával megyek.

ALVÉGI ASSZONY Máris indulhatunk.

FELVÉGI ASSZONY Akkor merre menjünk?

ALVÉGI ASSZONY Az országút felé.

FELVÉGI ASSZONY Szóval erre.

ALVÉGI ASSZONY Itt várjuk meg.

FELVÉGI ASSZONY Helyes.

DONTARÓ Ó, kegyes Amidha Buddha, Amidha Buddha! A tegnapi Dontaró nincs többé, és az új Dontaró már nem Dontaró. Ó, milyen mulandó ez a világ! Namu Amidha Buddha! Amidha Buddha!

ALVÉGI ASSZONY Nem Dontaró jön errefelé?

FELVÉGI ASSZONY De, ő az. Allítsuk meg.

ALVÉGI ASSZONY Megpróbálok.

Bocsánat, véletlenül nem Dontaró úrhoz van szerencsénk? Ő, de megváltozott. Kérjük, ne akarjon kolostorba vonulni.

DONTARÓ Namu Amidha Buddha! Namu Amidha Buddha!

ALVÉGI ASSZONY Kérem szépen!

Most próbálja maga.

FELVÉGI ASSZONY Kérem, Dontaró úr! Mi történt magával?

DONTARÓ Namu Amidha Buddha! Namu Amidha Buddha!

FELVÉGI ASSZONY Próbáljuk együtt.

ALVÉGI ASSZONY Jó.

KETTEN Kérjük szépen, Dontaró úr! Mondja, mi történt? Változtassa meg az elhatározását, ne menjen papnak.

DONTARÓ Miért cibálják ezek a gonosz asszonyok jobbról is, balról is azt a nemeslelkű papot, aki éppen a szent Kója Kolostor felé tart? Namu Amidha Buddha!

KETTEN Igaza van, hogy haragszik, de hagyjon fel a tervével.

DONTARÓ Ott a botvívó, meg az alabárdos, majd az megvédi magukat. Namu Amidha Buddha! Namu Amidha Buddha!

KETTEN Igaza van, ha haragszik, de mi mindent megteszünk, amit csak akar. Úgy hogy most az egyszer még bocsásson meg és ne menjen kolostorba.

DONTARÓ Egyetlen éjszaka nem változik meg az asszonyi természet. Namu Amidha Buddha! Namu Amidha Buddha!

KETTEN Megesküszünk Buddha nevére és megígérjük, hogy mindenben engedelmeskedni fogunk. Hallgassa meg a kérésünket.

DONTARÓ Mindent megtesztek, amit kérek?

KETTEN Mindent, amit csak akar.

DONTARÓ Akkor, úgy gondolom, minden hónap huszonöt napját a felvégi feleségemnél töltöm, a maradék öt napot a másiknál.

ALVÉGI ASSZONY Hallatlan! Ez nem igazság! Nem és nem!

DONTARÓ Gondoltam. Pedig ígértetek és esküdtetek, de hiába.
 Namu Amidha Buddha! Namu Amidha Buddha!

FELVÉGI ASSZONY Várjon már egy kicsit. Ne siesse el. Van
 egy jó elképzelésem. Felezzé meg velünk a hónap harminc
 napját.

DONTARÓ Okos asszony vagy. Akkor minden hónap első felét
 az alvégi lakásomon töltöm, a második felét pedig a felvégi
 otthonomban.

ALVÉGI ASSZONY Nem jó, nem jó – akkor én minden második
 hónapban veszitek egy napot.

DONTARÓ Ja nem – nem. Akkor: Namu Amidha Buddha! Namu
 Amidha Buddha!

FELVÉGI ASSZONY Ugyan, kedvesem, ott az alvégen, ne legyen
 már olyan követelődző. A részleteket majd később tisztázzuk.

ALVÉGI ASSZONY No jó. Akkor velünk marad?

DONTARÓ Megígéritek, hogy mindent, de mindent megtesztek,
 amit kérek?

KETTEN Igen!

DONTARÓ Akkor nem megyek kolostorba.

KETTEN Boldog, boldog nap ez a mai!

DONTARÓ Mivel mindenki úgy tudja, hogy pap akartam lenni,
 most tudtul kell adni, hogy ti vettetek ró, asszonyok, nemes
 elhatározásom feladására. Most szépen emeljete fel, – „gó-
 lya viszi a fiát” – és dalolva vigyete haza.

KETTEN Jó. És mit énekeljünk?

DONTARÓ Én majd megkérdezem: „Kinek a hintaja ez?” Erre
 azt daloljátok: „Dontaró hintaja.” Tegyétek hozzá, hogy „úr”.
 „Ez itt Dontaró úr hintaja.”

KETTEN Igenis, azt fogjuk mondani, hogy „úr”.

DONTARÓ Kezeket összekulcsolni!

KETTEN Így ni.

DONTARÓ Most fölszállok. Próbáljuk ki. Jó! Indulj!

KETTEN Igen.

DONTARÓ Kinek a hintaja? Kinek a hintaja?

KETTEN Ez a mi urunk, Dontaró úr hintaja! Dontaró úr hintaja!

DONTARÓ Jó, de hangosabban! Gyorsan, gyerünk! Kinek a
 hintaja?

KETTEN A mi urunk, Dontaró hintaja... (El)

A SZAKADT ERNYŐ

PAP Én ennek a szentélynek a papja vagyok. Meg kell valamit
 mondanom a helyettesemnek. Hol a kispap?
 Merre vagy?

KISPAP Itt vagyok. Mit kívánsz?

PAP Semmi különöset. De öregszem és fáraszt a munka. Még
 ma nyugalomba vonulok és átadom neked a szentély veze-
 tését.

KISPAP Mélységesen lekötelez ez a megtiszteltetés, de én még
 nem tudok eleget. Jobb volna nem dönteni még ebben a
 dologban.

PAP Igazán rendesen válaszoltál. De én nyugalomba vonulá-
 som után is itt maradok és ha bármí fontos ügy merül fel,
 mindig kikérheted a tanácsomat.

KISPAP Akkor engedelmeskedem.

PAP Azt talán mondanom sem kell, hogy a látogatók kedvében
 kell járnod és gazdagítanod kell a szentélyt.

KISPAP Nyugodt lehetsz. Én minden tőlem telhetőt megteszek.

PAP Helyes. Akkor én most visszavonulok. Ha bármilyen kérdé-
 sed van, csak szólj. Akkor is, ha látogató jön.

KISPAP Igen, uram. (A Pap elmegy)
 No. Nézzük csak. Már vártam, hogy az öreg nyugalomba
 vonuljon, de azt nem is sejtettem, hogy ez a szerencsés for-
 dulat éppen ma történik meg. A szentély látogatói biztosan
 örülni fognak és én is iparkodom majd, hogy elnyerjem a
 jóindulatukat.

1. LÁTOGATÓ Egy környékbéli faluban lakom. Azért keltem út-
 ra, hogy elintézzem egy ügyemet. De hirtelen beborult az ég

és félek, hogy megered az eső. Benézek a szentélybe és kölcsönkérek egy ernyőt.

Már itt is vagyok. Kérem, kérem szépen!

KISPAP Jó napot! Örülök, hogy látom.

1. LÁTOGATÓ Mostanában elhanyagoltam ezt a szentélyt. Hogy van a papunk? És maga? Remélem, mind a ketten jól vannak.

KISPAP Köszönöm, megvagyunk. Mellesleg, a papunk elhatározta, hogy nyugalomba vonul és teljes mértékben rám bízta a szentélyt. Kérem, jöjjön gyakran.

1. LÁTOGATÓ Gratulálok! Ha tudtam volna, külön is eljövök szerencsét kívánni.

Egyébként a falumba tartottam, de hirtelen esősre fordult az idő. Nem tudna kölcsönadni egy esernyőt?

KISPAP Dehogynem. Várjon egy percet. (Ernyőt hoz ki)

1. LÁTOGATÓ Ó! Igazán köszönöm.

KISPAP Tessék. Ezt hoztam magának.

1. LÁTOGATÓ Ezer köszönet.

KISPAP És ha bármiben a segítségére lehetek, kérem, jöjjön.

1. LÁTOGATÓ Persze. Feltétlenül magához fordulok.

KISPAP Már megy is?

1. LÁTOGATÓ Igen. Minden jót.

KISPAP Viszontlátásra.

1. LÁTOGATÓ Nagyon hálás vagyok magának.

KISPAP Örülök, hogy benézett hozzánk.

1. LÁTOGATÓ Igen, én is örülök.

De most mennem kell. (Elmegy)

KISPAP A főnököm azt mondta, hogy tudassam vele, ha látogatót kaptunk. Meg is mondom neki.

Itthon van, uram?

PAP Igen, hogyne.

KISPAP Biztosan nagyon unatkozik.

PAP Annyira azért nem.

KISPAP Épp most volt egy látogatónk.

PAP Áldozni jött, vagy más miatt?

KISPAP Egy esernyőt kért kölcsön és én adtam is neki.

PAP Jól tetted, de mondd: melyiket adtad oda neki?

KISPAP Az újat, amit nemrég vettünk.

PAP Meggondolatlan voltál. Hogy juthatott az eszedbe, hogy egy olyan ernyőt adj oda, amit még nem is használtam. Az ilyesmi megismétlődhetik. Ha nem akarsz valamit kölcsönadni, mindig találhatsz jó kifogást.

KISPAP De mit mondjak?

PAP Például ezt: „Igazán szívesen kölcsönadnám, de a mesterem nemrég magával vitte, aztán a keresztútnál egy szélroham eltörte a bordáit és szétszaggatta az egészet. Ezért összekötöttem és felakasztottam. Sajnos, így aligha tudja hasznát venni.” Ilyesmit kell mondani, hogy igaznak hasson.

KISPAP Értem, Most már tudni fogom, hogy legközelebb mit mondjak. Akkor megyek is.

PAP Már menned kell? Isten veled. (El)

KISPAP A viszontlátásra. (Egyedül) Fura dolog. Akármit mond is a mesterem, azért mégse rendes dolog megtagadni valamit, amink van. (El)

2. LÁTOGATÓ (belép) A közelben lakom. De messzi útra indultam és úgy gondoltam, hogy a szentélytől kérek kölcsön egy lovat. Be is nézek hozzájuk.

Hé! Hahó! Kérem szépen!

KISPAP (megjelenik) Már megint van valaki a kapunál. Ki az és mit akar?

2. LÁTOGATÓ Ó, semmi az egész. Ma egy távoli helyet kell felkeresnem, és bár tudom, hogy merészség tőlem, de nagyon lekötölné, ha kölcsönadna egy lovat.

KISPAP Ez igazán semmiség. De sajnos, a mesterem pár napja kiment vele, aztán a keresztútnál egy szélroham eltörte a bordáit és szétszaggatta az egészet. Ezért összekötöttem és felakasztottam. Így aligha tudja hasznát venni.

2. LÁTOGATÓ De én egy lóról beszélek!

KISPAP Hát persze. Én is arról beszélek.

2. LÁTOGATÓ Akkor ezen nem nagyon lehet segíteni. Indulnom kell.

KISPAP Máris?

2. LÁTOGATÓ Igen. A viszontlátásra.

KISPAP Örülök, hogy bekukkantott. Viszlát!

2. LÁTOGATÓ (elmenőben) Nahát ilyet! Se füle, se farka annak, amit mondott. (El)

KISPAP Szórol-szóra azt mondtam ennek az embernek, amit a mesterem ajánlott. Meg lesz velem elégedve. (Bekopog) Bocsánat, szabad?

PAP (kilép) Mi történt?

KISPAP Valaki itt járt és kölcsön kért egy lovat.

PAP Szerencsére ma egyikünknek sincs rá szüksége. Odaadtad?

KISPAP Jaj, dehogy! Azt mondtam neki, amit a mestertől tanultam.

PAP Hogyhogy? Nem emlékszem, hogy lóról beszéltünk volna. Mit mondtál neki?

KISPAP Elmondtam, hogy pár napja a mester kiment velem, aztán a keresztyűnél egy szélroham eltörte a bordáját és szétszaggatta az egészet. Ezért összekötöttem és felakasztottam. Így aligha tudja hasznát venni.

PAP Hát ezt hogy képzelted? Ezt arra az esetre mondtam, ha valaki esernyőt kér kölcsön. De hogy mondhattad ezt olyan valakinek, aki lóért jött? Ha nem akarod odaadni, megfelelő kifogást kell találnod.

KISPAP Dehát mit mondjak?

PAP Mondd, hogy: „Nemrég tavaszi fűre engedték legelni, amittől megveszett és eltörte a combcsontját. Most szalmával betakarva fekszik az istálló sarkában. Így aligha tudja hasznát venni.” Ilyesmit kell mondani, hogy igaznak hasson.

KISPAP Ezt megjegyzem. Legközelebb majd ezt mondom.

PAP Vigyázz! Ne beszélj bolondokat. (El)

KISPAP No tessék! Azt mondtam, amire tanítottak, most megleszidnak érte. Egészen megzavarodtam. (El)

3. LÁTOGATÓ Itt lakom a környéken és a szentélyhez igyekszem, mert valamit el akarok intézni.

No, már meg érkeztem. Jó napot!

KISPAP (bejön) Már megint szólít valaki. Ki akar velem beszélni?

3. LÁTOGATÓ Én.

KISPAP Örülök a látogatásnak.

3. LÁTOGATÓ Már rég nem jártam erre. Remélem, mindketten jól vannak.

KISPAP Köszönöm, igen. Mellesleg nem is tudom, miért, a mester váratlanul rámrüházta a szentély teljes felelősségét, ő meg nyugalomba vonult. Remélem, uram, azért ezután is meglátogatja szentélyünket.

3. LÁTOGATÓ Sok szerencsét kívánok magának. Ha előbb tudom, külön ezért eljöttem volna.

De most hivatalos ügyben járok. Holnap családi ünnepünk lesz és megtisztelnének minket, ha eljönnének a mesterrel.

KISPAP Természetesen ott leszek. De sajnós, a mester aligha tud megjelenni.

3. LÁTOGATÓ Miért? Talán máshová ígérkezett?

KISPAP Nem. De nemrég tavaszi fűre engedték legelni, amittől megveszett és eltörte a combcsontját. Most szalmával betakarva fekszik az istálló sarkában. Így aligha tud a szolgálatukra állni.

3. LÁTOGATÓ De én a mesterről beszélek.

KISPAP Én is éppenhogy róla.

3. LÁTOGATÓ Hát ez igazán szomorú. De maga azért eljön, ugye?

KISPAP Biztosan ott leszek.

3. LÁTOGATÓ Akkor én megyek is.

KISPAP Máris? Viszontlátásra!

3. LÁTOGATÓ (elmenőben) Kutya legyen, ha el tudok igazodni azon, amit mondott. (El)

KISPAP Most aztán pontosan azt mondtam, amire tanítottak.

A mester biztosan elégedett lesz. (Bekopog) Bocsánat, zavarhatom?

PAP (belép) Tessék csak. Komoly ügyről van szó?

KISPAP Valaki épp most volt itt és meghívott bennünket, hogy vegyünk részt a családi ünnepükön. Mondtam, hogy én elmegyek, de a mester aligha.

PAP Szerencsére holnap nincs semmi dolgom és el is szeretnék menni hozzájuk.

KISPAP De én elmondtam neki, amire a mester tanított.

PAP Nem emlékszem. Mit mondtál?

KISPAP Hát azt, hogy nemrég tavaszi fűre engedték legelni, amittől megveszett és eltörte a combcsontját. Most ott fekszik szalmával betakarva az istálló sarkában. Mondtam is, hogy így aligha tud elmenni.

PAP Bizonyísten ezt mondtad neki?

KISPAP Bizonyísten.

PAP Nahát ilyet! Mondj, amit akarsz, de te tökéletesen hülye vagy! Akárhányszor mondom el neked valamit, képtelen vagy felfogni. Ezt arra az esetre mondtam, ha valaki lovat akarna kölcsönkérni.

Száz szónak is egy a vége, belőled sohasem lesz pap. Most pedig tűnj el! (Rászó egyet)

KISPAP Au!

PAP Még mindig itt vagy? Kifelé! Kifelé!

KISPAP Au! De uram. Még ha mesterem is, szégyellje magát, hogy elver. Különben is, egészen biztos, hogy tökéletesen elvesztette az eszét!

PAP Mikor vesztettem el én az eszem, mi? Tessék, halljuk, ki vele!

KISPAP Ha megmondom, szégyellni fogja magát!

PAP Nincs miért szégyellnem magam. Na gyerünk, gyorsan, ki vele!

KISPAP Jó, akkor megmondom.

PAP Mire vársz?

KISPAP Hát ugye, a múltkor Icsi kisasszony, aki a szomszédban lakik, átjött...

PAP Mi köze van ehhez Icsinek?

KISPAP Hallgassa csak! Maga akkor odaintette magához és eltűntek a lakásban. Hát nem vesztette eszét az a pap, aki így viselkedik?

PAP Gazember! Ilyeneket találsz ki, hogy kihozz a sodromból. A harci istenre mondom, ezt nem úszod meg szárazon. (Meg akarja fogni a kispapot)

KISPAP Azért, még ha a mesterem is, nem bánik el velem ilyen könnyen. (Kiszakítja magát, a Pap utána kap és elesik)

PAP Jaj, elestem!

KISPAP Jó lecke vált? Győztem, győztem! (Elfut)

PAP Elbántál velem, most meg elrohansz? Hé, valaki! Fogják meg! Ne hagyják meglógni! (Utánafut)

A VIHARISTEN

KURUZSLÓ Nem vagyok doktor, gyógyszerem sincsen, a ricinusolaj egyetlen kincsem.

Kuruzsló vagyok és Kyotóban élek. Bár sok és sokféle a páciensem, mégis anyagi nehézségeim vannak. El is kell mennem messzi földre, hogy szerencsét próbáljak. Így jutottam el ide. Szép kényelmesen ballagok.

A mostani császár uralma alatt béke és jólét honol, túl sok a kiváló orvos, az udvari főgyógyász, a hivatalos kirurgus, meg mások; a magamfajta sarlatánnak felkopik az álla. Nincs mit tenni, el kell menni.

Ahogy így megyek, mendegélek széles nyílt mezőre érkeztem, de fogalmam sincs róla, hol vagyok. No nézzük csak, hol is lehetek? Tudom már. Harima megyében, az Innamí síkságon. Már sokat hallottam felőle. Odanézz! Már csak az kellett! Hirtelen beborult az ég. Milyen fenyegető! Most meg már zuhog is, ez aztán igazán nagyon kellemetlen. Hogy dörög az ég. Hol találhatnék menedéket?

VIHARISTEN Bing-bang! Csinn-bumm!

KURUZSLÓ Kegyelem! Az ég óvjon a villámtól és mennydörgéstől!

VIHARISTEN Juj, de fáj! Jujjuj!

Ügylátszik, megütöttem a csípőcsontomat. Így képtelen vagyok visszatérni az egekbe. És még csak egy fa sincs sehol, amibe belekapaszkodhatnék. Hohó! Itt kuporog valaki.

Miféle szerzet vagy?

KURUZSLÓ Emberféle.

VIHARISTEN Jó-jó, ember vagy, de miféle?

KURUZSLÓ Kuruzsló vagyok. Messzi földre igyekeztem, de ezen a síkságon meglepett a vihar. Olyan rettenetesen dörgött az ég, hogy halálra ijedtem és ide lekuporodtam.

VIHARISTEN Nocsak? Kuruzsló vagy?

KURUZSLÓ Igen, az vagyok.

VIHARISTEN Én meg a Viharisten vagyok, de valahogy rosszul léptem és ide estem le. Félek, hogy megütöttem a csípőcsontomat és szinte még mozdulni se tudok. Remélem, meggyógyítasz.

KURUZSLÓ Igazán megtisztel, de én ezideig csak embereket gyógyítottam; Viharistennel még sose volt dolgom. Mindezeket figyelembe véve, elnézését kell kérnem, de...

VIHARISTEN Ha elutasítasz, agyoncsaplak.

KURUZSLÓ Ja, az egészen más, akkor kezelésbe veszem. Csak hagyjon életben.

VIHARISTEN Tessék, azonnal kezd el a kezelést.

KURUZSLÓ Először is kitapintom a pulzusát.

VIHARISTEN Jó, tapintsd, De mi az ördögöt csinálsz?

KURUZSLÓ Minden rendben van. Nyugodjon meg. Azoknak a lényeknek, akik itt élnek a lenti világban, a kezük adja a kulcsot mindenhez: legyen az szív, máj, vese, tüdő, lép – egyszóval bármely életfontosságú szerv. De a magafajta nem eszi személynek a kulcs a fejében van. Így hát a pulzusát is a feje tetején tapintom ki.

VIHARISTEN Aha! Az más.

KURUZSLÓ De az semmiesetre se lehetett véletlen, hogy így aláhullott az egekből. Biztos, hogy szélütést kapott, az volt az oka mindennek.

VIHARISTEN Nagyon ügyesen tapintottál rá a bajomra. Valóban, állandóan kerülget a guta.

KURUZSLÓ Világos.

VIHARISTEN Hát akkor aszerint kezelj.

KURUZSLÓ Igen. Sajnos, egy kietlen pusztaság közepén ülünk. Itt nem tudom elkészíteni a gyógyfűkenőcsömet. Viszont gyakran gyógyítok a tűszúrásos módszerrel is. Az adott körülmények között az lesz a legjobb gyógymód. Tükezeléssel fogom gyógyítani.

VIHARISTEN Nagyon ésszerű dolog. Úgy kezelj, hogy hamarosan visszaröppenhesek az egekbe.

KURUZSLÓ Igenis. No kezdjük! Piff-paff, szirr-szurr!

VIHARISTEN Juj, ez nagyon fáj! Au, au! Segítség!

KURUZSLÓ Egy viharistennek nem szabad ilyen maznának lennie. Túrje türelemmel, uram.

Pipp-paff, szirr-szurr! Most milyen volt?

VIHARISTEN Ez nem volt olyan rossz.

KURUZSLÓ Most még egy segédőt is alkalmazunk.

VIHARISTEN Jó! De azért ne fájjon nagyon.

KURUZSLÓ Egy pillanat az egész. Legyen jó fiú!

Piff-paff! Szirr-szurr!

VIHARISTEN Segítség! Ez rettenetes! Juj! Ez nagyon fáj!

KURUZSLÓ Ugyan már. Ha így össze-vissza tekeri magát, minden tőle fog görbülni. Forduljon egy kicsit felém. No, milyen? Jobban érzi már magát?

VIHARISTEN Egy kicsit jobban.

KURUZSLÓ Most kezdődik a csípők tükezelése.

VIHARISTEN Csak finoman.

KURUZSLÓ Ne féljen már annyira. Piff-paff! Szirr-szurr!

VIHARISTEN Au, au! Juj, de fáj! Au!

KURUZSLÓ Piff-paff! Piff-paff!

Hát most?

VIHARISTEN Meggyógyultam.

KURUZSLÓ Sok szerencsét! Örömmel értesültem gyors meggyógyulásáról.

VIHARISTEN Igazán nagyon ügyes orvos vagy. Több kollégám is gutaütésben szenved. Szeretném, ha őket is meggyógyítanád.

KURUZSLÓ Ha egyszer kikezeltem őket, sohase újul ki a bajuk.

VIHARISTEN Semmi kétség. Szeretnék gazdagon megjutalmazni, de sajnos, nincs nálam semmi. Hogy is intézzem el?

KURUZSLÓ Igazán nagyon kedves. De egy orvosnak az az igazi jutalma, ha a betege meggyógyult. Semmit se kérek.

VIHARISTEN Azért mégiscsak adnom kéne neked valamit! Mondjuk ezt a mennydörgő dobverőt?

KURUZSLÓ Nagyon szépen köszönöm, de mire használjam?

VIHARISTEN Hát akkor mit adjak? Talán a mennydörgő dobót?

KURUZSLÓ Nem, köszönöm. Csak bajt hozna rám ezen a földön.

VIHARISTEN Mindenképpen szeretnék adna neked valamit. Mitévők legyünk? Mondd, mi a kívánságod? Teljesítem.

KURUZSLÓ Igazán lekötelez. Hát, amint látja, a mesterségemmel jár, hogy állandóan járom az országot. Ezért igen hálás lennék, ha csak olyankor sütné a nap és olyankor esne az eső, amikor az a rendje. Akkor sose lenne szárazság, meg

árvíz; jókor érne be a termés és mindnyájan jólétben élhetnénk.

VIHARISTEN Ezt könnyen elintézem. És meddig tartsam magam az egyezséghez?

KURUZSLÓ Hát kérem, mondjuk háromezer évig.

VIHARISTEN Nem, nem. Háromezer év az túl hosszú idő. Három évre elvállalom.

KURUZSLÓ Három év erre mifelénk semmi sem. Nagyon is rövid. Legyen ezer esztendő.

VIHARISTEN Nem, még az ezer év is sok. Mi lenne, mondjuk nyolcszáz évvel?

KURUZSLÓ Az nagyon jó lesz. Köszönöm. Szóval: nyolcszáz évig tartja az egyezséget?

VIHARISTEN Addig felfüggesztem az aszályt és az árvizet, hogy bőséges legyen a termés; ráadásul kaptok még hosszú életet és boldogságot.

KURUZSLÓ Ki sem mondhatom, milyen hálás vagyok.

VIHARISTEN Én meg újra fölröppenek az égbe.

KURUZSLÓ Kár, hogy el kell búcsúznunk.

KÓRUS Eső és napfény.

Napfény és eső!

Nem lesz árvíz, nem lesz aszály

Nyolcszáz kerek esztendőn át!

Jól gyógyított a kuruzsló,

Megtestesült doktoristen!

Igy szólt a Viharisten és égbe szállt.

VIHARISTEN Bing-bang! Csinn-bumm!

KURUZSLÓ Kegyelem! Az ég óvjon vihartól és villámtól.

A KJÓGEN JÁTÉKSTÍLUS NÉHÁNY ELEMÉRŐL

(Tér-, eszközhasználat, mozgás, ritmus)

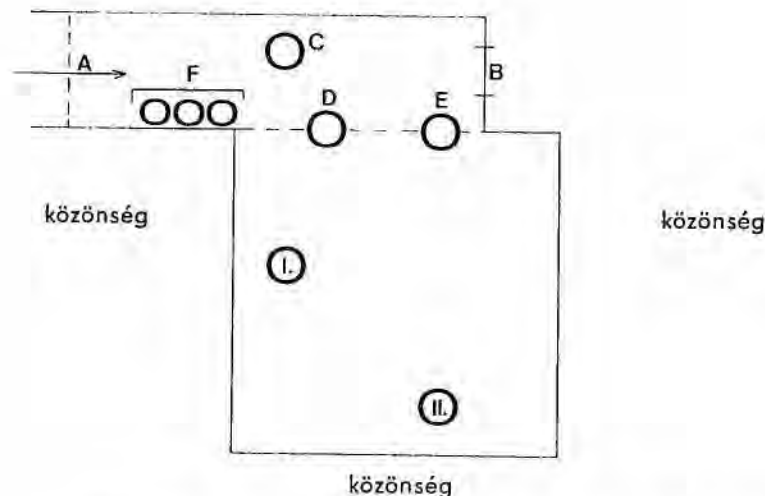
Az IATA (Amatőrszínészek Nemzetközi Szövetsége) által évenként szervezett nemzetközi tanfolyamok egyikén, 1980-ban vettem részt Andrew T. Tsubaki professzor műhelymunkájában, melynek témája a hagyományos japán színház, ezen belül egy kjógen darab betanulása volt. Nem véletlenül választottam a betanulás szót, amely a mozgás-koreográfiák elsajátítását jelenti. Két hét alatt becsületesen erre lehet vállalkozni, ami nem jelenti azt, hogy a műhelymunka nem ad izgalmas gyakorlati tapasztalatot erről a hihetetlenül gazdag színházi hagyományról. Mindezzel pusztán azt szeretném mondani, hogy minél többet tud meg az ember a no színész munkájáról, annál jobban meggyőződik arról, hogy művészetét szervesen áttenni, úgymond adaptálni a nyugati nézők számára alig lehetséges, mivel minden eleme egy más kultúra talajában gyökerezett, és az ott élő, és éppen a nézőtérre ülő emberek világméretű illeszkedett. Színházszemlélete és eszközhasználatát mögött rejlő gondolat és elismerete azonban roppant tanulságos minden idők színháza számára.

A kjógen elválaszthatatlan a no drámától, mivel eredeti funkciója szerint vidám betétként szolgált két vagy több no darab, vagy egy no darab két része között. Csupán az utóbbi időben kezdenek önálló kjógen műsorok megjelenni, bár ez a közönség szélesebb rétege számára jelent vonzerőt, mint a no. Minde mellett nem mindegyik kjógen darab célja a nevetetés, sok közülük a tragédia és a komédia határán mozog. Lényege, hogy a no drámák ellenpontjaként szolgáljon. A jelmez és a beszédstílus közelebb áll a köznapihoz. Ezt ugyan egy európai néző csak úgy érzékeli, ha a kettőt egymás mellett látja, mivel nekünk a kjógen is roppant stilizáltnak látszik minden vonatkozásban. Ennek az az oka, hogy a XV. századi Muromachi-korszak nyelvét és öltözködését közelíti, és nem napjainkét.

A kjógen színészek erre a műfajra specializálják magukat, és mint a no színészek, ők is kizárólag férfiak. Nem használnak maszkot még a női szerepek megjelenítéséhez sem, kivéve a „*Masshajin*” szerepkört, ami egyféle humoros istenség, vagy manó. Ennek kidolgozottsága nem közelíti meg a no maszkokét, ami szintén a közvetlenség hatását növeli.

A méreg (Buszu) című kjógen darab próbáinak tapasztalataiból

Tér és eszköz

A színpadi tér négyszögletes volt, felvezető híddal, járással, két bejáratlal.

- A: a szereplők bevonulásának járása;
- B: a koken és a zenészek járása;
- C: a koken várakozási pontja az eszközökkel;
- D: E; az első jelenet elején nem szereplő játékosok várakozási pontja a jelenésig;
- F: a bevonulás és kivonulás útját jelölő növények helye a színpadon; csökkenő magasságúak a távlat érzékeltetése érdekében.

A koken az a feketébe öltözött kisegítő színész, aki nem játszik, de végig színen van. Bevonul a színészekkel, leül a színpadi pihenőhelyzetet jelző térdelő ülésbe, majd a darab során a megfelelő pillanatban a szükséges eszközöket adja kézbe.

A mozgások a négyszögletes teret háromszögekre bontják. Különös jelentősége van az átlóknak, a vele párhuzamos egyeneseknek, és az I, illetve II-vel jelölt kiemelt pontoknak. Ha nagy távolságot jár be a szereplő, akkor az átló mentében megy enyhén S-vonalban, vagy ráhajló félkörben, ami szintén nyújtja a távolságot. A semleges mozgás például a koken mozgása a négyszög

hátsó egyenesének mentében történik. Ennek ellenpontja, hogy a csattanót a tetőpontot jelentő esemény egészen elől, az elülső egyenes mentében játszódik.

A kjógen eszközhasználatára jellemző, hogy egyetlen eszközzel, a legyezővel játszottunk el minden kézi szerszámot. Úgy volt jelen mint a kéz meghosszabbítása, vagy mint az öltözék egy része. A legyező minden szereplőnél mindig ott volt, kézben vagy az övben. A „mérget” tartalmazó edényt a koken adta be, Új eszköz megjelenése esetén a színész először játékban mutatja be az eszközt, és csak azután beszélt róla.

Testtartás

A no színész tartásához hasonló, törekszik a lehető legnagyobb stabilitásra. Jellemzői: a térdet lazán behajlítjuk, a csípőt hátrahúzzuk, mellkast, vállat kiemeljük, állunkat behúzzuk úgy, hogy a fejtető érintse a gerinc meghosszabbításában lévő egyenes.

Járás

A színész csúsztatott talppal jár posztó lábbelijében a fényesre csiszolt padozaton. Kötött lábmozdulattal fordulhat csak kötött irányba. Az irány megválasztásánál nyilvánvalóan a közönség elhelyezkedése a legfontosabb szempont.

Ritmus

A mozgás intenzitását soha nem a mozdulat végsőkig feszítése fejezi ki. A feszültség abból adódik, hogy a hevesen, erőteljesen indított mozdulat utolsó fázisát a színész visszafogja, annak energiáját a mozdulatlanág egy pillanatába sűríti. A commedia dell' arte játékmódusa ennek pontosan az ellentétéként fogható fel.

A mozdulatok, mozgások pontosan összehangoltak. A ritmusként csak a szereplők tökéletes egymásra figyelésével képzelhető el.

A mozgás ritmusívekre bontható, melynek külön neve van: jo-ha-kyu. Az ívben a jo- a felvezetést, indítást, ha- a kibontást, gyorsulást, a kyu azt a bizonyos fent említett visszafogott fázist jelenti.

Zene, zajok

A kjógen darabban a zenének nincs akkora jelentősége mint a no drámában. Néhány kivételtől eltekintve nem is használják. Ebből azonban az következik, hogy a zajokat nem különleges hangszerhatásokkal érzékeltetik, mint a no drámában, hanem a színésznek saját hangjával kell megjelenítenie. Például A méreg című darabban a falitekercs szakadását „zarari! zarari!” kiáltás kísérte.

Beszédtechnika

A beszéd szinte kottázható beszédívekre, frázisokra bomlik. Elve szerint a mozgás ívére emlékeztet. A kjógen beszédstílusa a no drámához képest közelíti a mindennapi beszédet, de még a XVI. században sem volt azonos vele. A mai fülnek a kjógen beszédstílusa a rítusok nyelvét idézi. Ezek a beszédívek gazdagítják az emberi hang kifejező eszköztárát, de nem a mindennapi beszéd fogásainak eszközeivel közelítjük meg, hanem az éneklés technikájával.

A sírás és nevetés mozdulata és hangíve is kötött. A sírás íve magas hangról mélybe ívelő, a nevetésé alulról felfelé ível szaggatottan.

Az elmondottakból az következne, hogy a színész szinte gúzsba kötve követ egy évszázadok alatt kialakult koreográfiát. Ez nem így van. A próbák tapasztalatai alapján elmondhatom, hogy ha az ember elfogadta és megértette a játék szabályait, a kötöttségek egy idő után segítségére sietnek, hiszen a hosszú időközön át kristályosodott tapasztalat a legcélszerűbb színházi mozdulatot diktálja. Ugyanakkor mindegyikünk másképp létezett ugyanabban a mozgásformában vagy tartásban. Az egyéni színész tették mégis játékká ezt a kötött mozgásrendszert még ilyen kezdetleges fokon is, ameddig mi eljutottunk. Két hét alatt alig sejtettünk meg valamit a kjógen színész munkájából. Azt azonban megértettük, hogy a japán színházművészet évszázadok során egymásra rakódó, és nemzedékről nemzedékre mesterek által hagyományozódó tapasztalata segítette a színészt abban, hogy hosszú évek során elsajátítsa teste, valamint a tér és idő birtoklásának azon eszközeit, amelyekkel, Peter Brook szavával élve, a fehérizzásig tudta hevíteni jelenlétének intenzitását.

Jakab Katalin